

Neža Maurer

ZAKAJ PIŠEM ZA MLADE?

Ker sem odrasel otrok; ki zna in rad piše pesmi.

*

Pesmi sem začela pisati „njega dni“ kot pogovor, odgovor; zagovor; željo, banjanje, čaranje. Tedaj sem bila odrasčajoč otrok in sem pisala „odrasle pesmi“. Zelo, zelo kasno sem začela, če primerjam današnje otroško pesnenje po naših šolskih glasilih in mladinskih listih – kajti zelo počasi sem odrasčala tako telesno kot čustveno. (Večino mladih je II. svetovna vojna ne samo zavrla, ampak dobesedno zamrznila v razvoju; sicer pa to isto stori vsaka vojna.)

Tudi tisti nikdar izživeti otrok v meni je hotel pisati – kajti odrasel in otrok sta v meni enakovredna, skorajda enako močna. Meni – odrasli – se je to zdelo predrzno in nesmiselno. Tako je „otrok“ samo tu in tam kaj načečkal, za šalo, drugim za veselje. Te njegove poskuse je odnesel veter, použil ogenj, ali pa so jih pojedle koze. Otrok pač utihne, če ga nihče ne jemlje resno... Tako je molčal do neke šolske ure – ko sem bila že učiteljica – in je moj razred pisal šolsko nalogo s tistim večnim naslovom *Moja mama*. Eden od učencev ni pisal; naslonil se je na klop in gledal skozi okno. Vedela sem: on nima mame. Na begu – ob vojnem spopadu za vas – jo je zadela krogla, a k sreči je omahnila naprej tako, da je sedanji šolar – tedaj dojenček v njenem naročju – padel v razgon. Mama ga je zavarovala z mrtvim telesom, ki je leglo na grebene brazd in ga ni tlačilo, pač pa obvarovalo. Nikdar se nisem zmogla to-

go držati pravil, zato zamišljenega šolarja nisem silila, naj piše svojo žalostno pri-poved. Tisto šolsko uro sem se zbrala za katedrom in sama napisala njegovo zgodbo v verzih. Pod nekim „devetim“ imenom je prišla v zbornik za proslave *Za vse leto*.

Drugič so me izzvali dijaki v Ilirski Bistrici. Izdajali so šapirografiran list *Bri-nje* – pod mojim komaj občutnim vodstvom. Pa se je v uredniškem nabiralniku pojavila pesem *Pajek*, kjer avtor–dijak zelo spretno opiše, kako bi spletel mrežo čez šolska vrata, me zjutraj ujel (tako j sem se prepoznala v opisu) – in mi spil kri. Otroški del mene je pobesnel. O kakšni modri slavistki ni bilo več sledu. Torej – s sveta me hočejo spraviti! In tisti življenja tako željan otrok je začel do-besedno bruhati divje pesmi o nevidnih škrtatih, ki vse noči vrtajo šolarjem lobanje, jim berejo misli... (Nisem niti slutila, kdo je pesem napisal, kdo se me hoče znebiti.) Ne vem več, kakšne so bile tiste moje pesmi; nobene nisem shranila. Ure slovenščine pa so se zaradi njih vedno spet in spet končale s huronskim smehom učencev. To me sploh ni poto-lažilo, pač pa še bolj razjezilo. In dijaki so uživali! Eden je šel celo tako daleč, da je po branju vstal in rekel: „Nesite to v Ljubljano v kakšen list za šolarje. Naj se še drugi smejejo!“ Seveda sem v svoji za-četniški karieri razumela: Naj se *vam* še drugi smejejo! In to me je dovolj spod-bodlo, da sem se ob prvi možnosti odpe-ljala do takratne urednice *Cicibana* Zime Vrščajeve, ki je bila dovolj modra, da je poslušala mojo zgodbo in sprejela pesmi

„užaljenega otroka“, ga celo pohvalila... potem pa počasi in obzirno speljala pogovor na to, kaj bi želela in potrebovala za list. Otrok–pisec je dobil zeleno luč za pisanje in vsa njegova dušena občutljivost, veselost in nagajivost so se prelivale v pesmice. Revije in časniki so jih tiskali, radijske postaje brale, prvi komponisti so segli po njih...

Kaj pa zbirka?

Prvi so uredniki in kritiki, drugi so bralci, tretji je pisec. Če je ta pisec otrok, niti ni preveč začuden, da ga vedno spet porivajo od stran; saj ga pri vseh pomembnih odločitvah (da o vojnah, kjer otroci toliko trpijo, sploh ne govorim). Le malo žalosten je; pa se do sitega izjoče – in vztraja. Brez tuhtanja. Vztrajanje je življenje. Tako je po desetih letih (od predaje rokopisa) le izšla knjiga *Kam pa teče voda*. Takrat je prvič nekdo od dobrih poznavalcev in kritikov mladinske književnosti (Velimir Batič) začuden, skoraj ogorčen zapisal, zakaj je dobra zbirka tako dolgo čakala na izid...

Priznam, zelo hudo je čakati toliko let. A kadar je bilo najteže, si je otrok–pesnik zatrdil: „Ko bodo moje pesmi znali vsi otroci, ko jih bodo črkali še vrabci – jih bo kakšna založba že voljna natisniti.“

Otrok–pisec je sicer včasih naveličan in utrujen, drugič len (kot so pač otroci) – a dokaj trdoživ. Od skupnih naslovov svojih knjig in knjižic, kar jih je izšlo – po številu 24 – jih je 13 za najmlajše, mlade in odrasčajoče bralce. In zdaj – nekako po 37-ih letih, odkar me otroci sprašujejo in zvedo, zakaj pišem zanje – me je to isto vprašala tudi naša revija. Odrasli, ki se zanimajo za mladinsko literaturo, najbrž poznajo mojo biografijo in bibliografijo – za mlade bralce pa sem najbolj resnična takrat, ko pridem na šolo ali v vrtec s svojimi pesmimi in kasetami. Dosti mojih pesmi pojo – ne da bi vedeli, da so moje. Dobro je tako.

Šolarji so bili tisti, ki so prvi vpraševali (zdaj se sprašujejo tudi študentke v seminarskih nalogah):

– Zakaj je toliko pesmic o živalih?

– Zakaj voda?

– Zakaj je v večini pesmi podeželje, narava?

Zato:

ker tisti otrok, ki piše, še vedno živi v nekem hribovskem zaselku pod Goro Oljko. Domek je samotni in z otrokom so navadno samo: muca, zajci in koze; pa vse gozdne živali (osel in pes sta prišla v pesmi na mojih kasnejših potepanjih).

Voda je čudež, ker je tamkaj ni: treba jo je streči s streh, jo iz oddaljenih in redkih studencev v globačah nositi za pitje; ali še dlje do tekoče vode v dolini tvoriti perilo na izpiranje. Voda je živa, voda je nujna, voda je dobra...

(Le novejši cikli, kot so: *Oče Javor*, *Nenavadni prijatelji*, *Sloni v Spačku* zajemajo življenje med stanovanjskimi bloki, v večjih naseljih.)

V prozi – *Čukec*, *Koruzni punčki* – pa je glavni moj otroški prijatelj sosedov Frenci. Kasneje vstopata v pesmi – še več pa v črtice, radijske šolske igre, tekste ob uglasbenih pesmih (tega je res veliko) moja dva (Miklavž in Eva), pa sosedovi otroci in tudi šolarji. V ciklu *Nenavadni prijatelji* pa prišepetava svoje izkušnje mojemu piscu–otroku že vnukinja.

Vsi omenjeni pesniški sklopi so bili natisnjeni ali radijsko predvajani (tudi televizijsko). Tisti, ki so zdaj v tisku ali pa še v predalu, so že vezani na kasnejše kraje bivanja (Horjulska dolina z goro Ključ, dalje Škofja Loka z okoliškimi gmajnam).

*

Je bil to odgovor na vprašanje *Zakaj pišem za mlade?* – ali pa me je zanašalo v smeri *kaj* in *kako* pišem... Saj je vse povezano. Vem samo: Dokler bo v meni živel otrok, bo pisal (= bom pisala) za mlade, se veselil njihovega veselja in vsake pohvale. Tudi učil se bo, spraševal... otrok je po naravi vedoželjen. Samo prestrašiti ga ne smemo. Potem se zakrknje, otrpne in umolkne. Zato so brezcilnost, omalovaževanje in vojne za vse otroške duševnosti neke vrste smrtonosni strupi.